

Helse- og omsorgsdepartementet  
Pb. 8011 Dep  
0030 Oslo

17. januar 2013

### **Høringsinnspill, NOU 2012: 17 Om kjærlighet og kjøletårn**

Røde Kors og Røde Kors Ungdom avgir herved sin høringsuttalelse til *NOU 2012: 17 Om kjærlighet og kjøletårn*. Vi finner det positivt at regjeringen har lyttet til sivilsamfunnet og enkeltpersoner som i lang tid har arbeidet for å få en gjennomgang av straffelovens bestemmelser om smitteoverføring. Videre vil vi berømme utvalget for et grundig gjennomført arbeid med rapporten.

Høringsuttalelsen fra Røde Kors og Røde Kors Ungdom berører i hovedsak følgende deler av rapporten: Behovet for et forsterket fokus på og økt kunnskap i befolkningen om infeksjonssmitte gjennom seksuell kontakt, samt forslag til endringer i straffelovens § 237 om smitteoverføring.

Utvalget har i sin rapport særlig omtalt smitteoverføring som omhandler hiv. Røde Kors og Røde Kors Ungdom belyser derfor også behovet for en styrking av det hiv-forebyggende arbeidet i et eget avsnitt.

#### **Behov for kunnskapsøkning i befolkningen – styrking av seksualundervisningen i skolen**

Røde Kors og Røde Kors Ungdom ønsker å understreke at alle mennesker har ansvar for egen helse, og at også ikke-smitteførende personer har et ansvar for å unngå smitte. Når det gjelder smitte ved seksuell kontakt, viser undersøkelser at nordmenn i stor grad utøver det som betegnes som risikoadferd; i 2011 oppgav 60 % at de ikke brukte kondom sist de hadde seksuell kontakt med ny partner. Over halvparten mente det var liten risiko for å få en seksuelt overførbart infeksjon. Røde Kors og Røde Kors Ungdom mener dette viser behovet for et økt fokus på det primærforebyggende helsearbeidet i befolkningen, og deler således utvalgets anbefaling til helse- og utdanningsmyndighetene når det gjelder å styrke seksualundervisningen i grunnskolen. De nevnte myndigheter må arbeide tverrfaglig og prioritere et løft på dette området, både når det gjelder kompetanse blant underviserne, og mengden av og innholdet i undervisningen.

#### **Et eget straffebud om smitteoverføring**

Røde Kors og Røde Kors Ungdom har forståelse for at utvalget anser det som mest hensiktsmessig å opprettholde en særskilt paragraf som omhandler smitteoverføring mellom enkeltpersoner. Selv om det kan argumenteres for at opprettholdelsen kan bidra til den stigmatiseringen mange som lever med smittsomme sykdommer er utsatt for, anser Røde Kors og Røde Kors Ungdom det som viktig at smitteoverføring er regulert i straffeloven, da et bortfall av en slik regulering både vil kunne gi økt strafferamme gjennom bruk av andre straffebud og i større grad gjort formildende omstendigheter til gjenstand for skjønn.

### **Straff ved smitteoverføring og gjentatt smittefarlig adferd**

Utvalget foreslår følgende endring i straffelovens § 237, første ledd:

(...) straffes den som overfører en smittsom sykdom som medfører betydelig skade på kropp og helse. På samme måte straffes den som utsetter flere personer for slik smittefare eller gjentatte ganger eller ved hensynsløs atferd utsetter en annen person for slik smittefare.

Røde Kors og Røde Kors Ungdom mener at bærere av smittsomme sykdommer som er aktsomme i sin omgang med andre mennesker med tanke på smittefare, ikke bør straffeforfølges. Hensynet til folkehelsen og ikke-smittede personer og deres helse må likevel balanseres opp mot smittedes rettigheter. Røde Kors og Røde Kors Ungdom anser utvalgets lovforslag for å gjøre dette, og anerkjenner dermed utvalgets forslag til ny lovparagraf. Vi understreker imidlertid at en bestemmelse slik den er foreslått, forutsetter en god og utførlig smittevernveiledning gitt av kompetent helsepersonell til smittede personer, slik at disse tilegner seg god handlingskompetanse med tanke på aktsomhet. Helsemyndighetene må også sørge for at kunnskapen i helsevesenet om smittsomme sykdommer – særlig med tanke på hiv – må være oppdatert og vitenskapelig forankret.

Røde Kors og Røde Kors Ungdom presiserer videre at adferdsendring primært skjer gjennom, verdi-, kunnskaps- og holdningsendring, jf. avsnittet om kunnskapsøkning i befolkningen.

### **Samtykke fra seksualpartner**

Utvalget foreslår følgende endring i straffelovens § 237, annet ledd:

Straff etter første ledd kommer ikke til anvendelse ved smitte som overføres ved seksuell omgang, når den som er blitt smittet eller utsatt for slik smittefare, på forhånd har samtykket i nærvær av helsepersonell i forbindelse med smittevernveiledning.

Røde Kors og Røde Kors Ungdom mener at informert samtykke fra frisk seksualpartner må frita smittebærer for straff, uavhengig av den juridiske statusen mellom partnerne. Vi anerkjenner utvalgets argumenter for hvorfor samtykke må gis i nærvær av registrert helsepersonell, men stiller likevel spørsmål ved i hvilken grad dette er praktisk gjennomførbart. Vi mener videre at samtykke som ikke gis i nærvær av helsepersonell må tas hensyn til i en eventuell straffeutmåling, slik utvalget skriver i merknadene til § 237, andre ledd.

### **Forsvarlige smitteverntiltak**

Utvalget foreslår følgende endring i straffelovens § 237, tredje ledd:

Straff etter første ledd kommer heller ikke til anvendelse når forsvarlige smitteverntiltak er iaktatt.

Røde Kors og Røde Kors Ungdom mener at smittede personer som iakttar forsvarlige smitteverntiltak ikke skal straffes, og er således enig med utvalgets forslag. Vi anerkjenner utvalgets konklusjon om at de vitenskapelige bevisene ennå ikke er entydige i spørsmålet om antiretroviral behandling når det gjelder hiv skal anerkjennes som et forsvarlig smitteverntiltak. Som en følge av dette mener vi at ansvaret for å definere den juridiske betydningen av «forsvarlige smitteverntiltak/sikrere sex» må ligge hos helsemyndighetene. En slik definisjon må oppdateres jevnlig med tanke på den medisinske og vitenskapelige utviklingen, og må gjøres kjent for allmenheten, slik at befolkningen kan ta ansvarlige avgjørelser vedrørende egen adferd og følge gjeldene lovverk.

### Hiv-forebyggende arbeid

I rapportens omtale av smitteoverføring mellom enkeltpersoner, får hiv-infeksjon en særlig stor plass i utvalgets arbeid ettersom det er personer som lever med hiv som i størst grad har vært utsatt for strafferettslige prosesser gjennom den snart erstattede § 155.

Røde Kors og Røde Kors Ungdom anerkjenner utvalgets funn med tanke på at det er vanskelig å si om strafferegulering vedrørende smitteoverføring påvirker enkeltpersoners handlinger. Vi vil samtidig minne om at det årlige antallet nye hiv-smitter i Norge har økt gjennom 2000-tallet, og mener det er behov for at helsemyndighetene styrker det hiv-forebyggende arbeidet. Tilgjengelig smittevern, smittevernhjelp og -veiledning, særlig overfor utsatte grupper, bør få en økt innsats fra myndighetenes side.

Personer med hiv opplever å bli stigmatisert og diskriminert på flere områder i samfunnet, og vi mener derfor at den generelle befolkningen, og ikke bare utsatte grupper, i større grad enn i dag må gjøres til gjenstand for kunnskaps- og kompetanseheving med tanke på hiv og aids. Gjennom økt kunnskapsnivå i befolkningen, vil arbeidet med å bryte ned stigmatiseringen styrkes. Sivilsamfunnets arbeid på dette feltet er et viktig supplement, og må fortsatt støttes av myndighetene, men kan ikke fullt ut erstatte myndighetenes eget ansvar.

Med vennlig hilsen



Øistein Mjærum  
Avd. leder, Kommunikasjons-  
og markedsavdelingen



Camilla R. Dukefos  
Sekretariatsleder, Røde Kors  
Ungdom

